կատարելութեանը հասած է։ Եւ Անթոնելլոյ իր այս գործով, զէպ ի խաղաղ ու հաւասարակշիռ համաչափութիւնը կը յառաջադիմէ։ Դէմքերու օրինակումին մէջ ազնուական պարզութիւն մը ունի Անթոնելլոն, իսկ զգալի ձգտում մ'ալ՝ արտայայտչական զգայարանքներու (աչքերու և բերնի) գիծերը գաղափարականացընելու մէջ։ Այս շրջանի երեք մեծ զիմանկարիչներն են՝ Ճիովանիի Ֆան Էյք, Բիերոյ տէլլա Ֆրանչեսքա և Անբրոնեզլոյ տա Մեսսինա։

Առաջինը, իրականը լուսանկարչական ճշտութեամբ կը նկարէ։ Բիերոն, երկնակապոյտին վրայ վեստալիոնի մը վայելչութեամբ ու շնորհքով կիսադէմքեր կը գծէ. իսկ Անթոնելլոն կը դնէ դէմքը երեք չորրորդի վրայ, բնական ու բարոյական խառնուածք յատկանշող գլխու և պարանոցի շարժման մեծ հոգ կը տանի, և մանաւանդ աչքի ու բերնի գաղափարային գիծերով կը յաջողի անհատական խոր զրոշմ մը տալ ենթակային։ Իր ոճը զպլրոց չինեց ու ինք Զորսհարիւրի իտալացի ամենամեծ զիմանկարիչն եղաւ։

(Շար.) ԶԱՐԵՀ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆ

ԱՒԱՆԴԱՎԷՊ ՄԸ ՍԵՒԱՆԻ ՎԱՆՔԻՆ ԱՆՑԵԱԼԷՆ

Սեւանի հարաւ-արեւելեան կողմը, բարձր ժայռի մը գագաթէն որ հոն կ'ամբառնայ, ԺԳ դարուն, առաջին անգամ, Առաքելոց վանքին աբեղաները Շնորհալւոյն «Շնորհեա մեզ Տէր» երեկոյեան երգը երգած են հնչեւալ պատճառով։

Այդ դարուն՝ Լէզկիները սկսեր են ամէն կողմ յարձակիլ ու կողոպտել։

Սեւանի վանքն ալ կողոպտելու համար անոնք խորամանկութեամբ 40 արկղ կը չինեն և իւրաքանչիւրին մէջ կը զետեղեն մէկ մէկ զինուած լէզկի ու կը փակեն արկղները։

Երկու լէզկի, վաճառականի հագուստով, 40 արկղները կը քերեն վանք՝ ըսելով թէ լէզկիները փախած են և կը խնդրեն որ այս արկղները ժամանակ մը ծանոնց, մինչեւ որ անոնց ասպատակութիւնները վերջանան։

Միաբանութիւնը հաւատալով այս խօսքերուն, կ'ընդունի երկու լէզկիներն ու արկղները։ Ասոնց դիտաւորութիւնն է եղեր՝ գիշեր ատեն գաղտնի բանալ արկղները և 40 զինեալ լէզկիներն արձակելով՝ կոտորել Միաբանութիւնը և բոլորովին կողոպտել վանքը։

Բարեբախտաբար չեն յաջողիր։

Միաբանութենէն վարդապետ մը՝ անհնկէն վանքէ։

Միաբանութենէն վարդապետ մը՝ անհնկէն վանքէ։ Փոքրաւորն ալ փոքրաւորը՝ դասը չդիտնալուն համար։ Փոքրաւորն կողմն երթալով՝ մէկին վրայ նստած՝ կը-արկղներուն կողմն երթալով՝ ապին անդին դարձընելով պանքին հետ կը խաղայ եղեր՝ ապին անդին դարձընելով զայն։ Ու յանկարծ արկղին մէջէն ձայն մը եր կը լսուի. «Վ՚ազելթ կէլսի՞, չբզալը՞մ» (ժամանակն եկա՞ւ, Եղի՞նք)։ Փոքրաւորը չուզեր վարդապետին քով կ'առնէ ու կը ծանուցանէ խորհրդաւոր ձայնը, և վարդապետն ալ իր կարգին՝ միաբաններուն։

Ե՛ երբ կը մտնեն նոյն արկղին՝ դարձեալ նոյն ձայնը կը լսեն։ Այն ատեն կը բանան արկղը որուն մէջ զինուած աւազակ մը կ'երեւի. խլրտն սպաննելով՝ անոր հաշիւը կը մաքրեն։ Ցետոյ միւս արկղները՝ ամանց բանալու՝ յիշեալ ժայռէն լեռը գլորեն՝ գոհունակութեամբ երգելով. «Շնորհեա մեզ Տէր ի գիշերի զերկնային զխաղաղութիւն քո և պահեա զմեզ ի պատրանաց թշնամւոյն ամենայաղթ զօրութեամբ սուրբ խաչի քո»։ — Այսչափ՝ մեղի պատմուածը։ —

* * *

Այս աւանդավէպի մասին Հ. Ալիշան ալ կը խօսի իր «Սիսական»ին մէջ (Տե՛ս Սեւան, էջ 78), ուր վոխանակ լէզկիի պարզապէս «գաւառն ասպատակ» կը գործածէ, առանց մանրամասնութեանց իջնելու։

Սակայն դէպքի թուականն ու «Շնորհեա մեզ Տէր» երգի հարցը իրականին մէջ չատ տարբեր է մեզի աւանդուածէն՝ ինչպէս վերը գրինք։

Վասն զի, ինչպէս Հ. Ալիշան կը նկատէ, խորով Անձեւացիին – Նարեկացւոյն հօր օրո՛վ իսկ կար այդ աւանդութիւնը, որուն համար ան ժամագրոց մէկնութեան մէջ կ'ակնարկէ. «Դեւք և մարդիկ անյագաբար միշտ խոկան ի նենգել... որպէս և ի Սեւանայ կղզւոյն յայտ է, վասն որոյ և զերգս ասի (իմա՝ «Շնորհեա մեզ Տէր»ը) երգել՝ ի յայտնել գաւառանոց թշնամւոյն» ասելով. «Զխորհուրդն զոր խորհէք՝ խափանեսցէ Տէր» եւն.։ Ալիշան կ'աւելցընէ. «Անկրկայ թուին Տէր, այլ հանգամանք և ժամանակն անտոյգ»։

Սիալ է հետեւաբար Շնորհալւոյն ընծայել «Շնորհեա՛ մեզ Տէր»ը որ Եսայեայ Բ. 9 եւն. հարցերուն հետ՝ յարաբերութիւն է և զոյութիւն ունէր արդէն ի գոյութիւն. ինչպէս տաճկերէն խօսքերու այդ ձեւն ալ յայտնի է որ հին չէ։

ԽՄԲ.

ԳԻՏԱԿԱՆ

ՀԱՄՄՈՒՐԱՊԻԻ ՕՐԻՆԱԳԻՐՔԸ

„ՕՐԷՆՔՆԵՐ՝ ԶՈՐՍ ՀԱՍՏԱՏԵՑ ՀԱՄՄՈՒՐԱՊԻ, ԱՐՔԱՅՆ ԻՄԱՍՏՈՒՆ"

(Համմուրապիի օրէնքներուն թարգմանութիւնը եւ համեմատական օրէնքներ Ս. Գրոց մէջ)

ՊԱՐԶ ԵՒ ՍՐԲԱՊԻՂԾ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԿՈՐՍՈՒԱԾ ԻՐԵՐ

8. — Եթէ մէկը եզ մը, խոյ մը, էշ մը, խոզ մը կամ նաւակ մը գողցած է տաճարէն կամ պալատէն, անոր արժէքին երեսնապատիկը պիտի վճարէ, և եթէ ազատագրեալ մըն է արժէքին տասնապատիկը պիտի վճարէ, և եթէ վճարելիք չունի պիտի սպանուի։

(Իսկ եթէ գողացի ոք արջառ, կամ ոչխար, և սպանցէ կամ վաճառեսցէ, հինգ արջառ ընդ արջառոյն տուժեսցի, և չորս ոչխար ընդ ոչխարին։

Իսկ եթէ յական գտանիցի գող... և ոչ ինչ գտանիցի նորա (հատուցանել) վաճառեսցի փոխանակ գողութեանն իւրոյ։ Իսկ եթէ ըմբռնեսցի և գտցի ի ձեռին նորա գողոնն՝ յարջառոյ, և յիշոյ մինչեւ ցոչխար կրկին տուժեսցի։

Ելից. ԻԲ. 1-4.)

9. — Եթէ մէկը որ առարկայ մը կորսընցուցած է՝ զայն յետոյ ուրիշի մը քով գտնէ. – Եթէ կորսուած իրը գտնողն ըսէ՝ այսինչը զայս ինծի ծախեց և ես զայն ստացայ վկաներու ներկայութեան, և միւս կողմէն տէրն ալ ըսէ թէ՝ ես վկաներ պիտի կանչեմ որ իմ առարկաս պիտի ճանչնան, – այն ատեն գտնողը պէտք է մէջտեղ կանչէ իրեն վաճառողը, և գնումի վկաները։ Տէրն ալ որ իր կորուսած առարկան կ'ուզէ՝ պէտք է բերէ վկաներ որ ճանչնան իր կորուսած առարկան, դատաւորը պիտի քննէ անոնց վկայութիւնը, ամէնքը պիտի խոստովանին Աստուծոյ առջեւ ինչ որ գիտեն, և վաճառողը իբրեւ գող պիտի նկատուի և մահապարտ պիտի դատուի։ Տէրը իր առարկան պիտի վերստանայ և գնողը պիտի վերստանայ իր վճարած գրամը՝ ծախողին տունէն։

(Եթէ տացէ ոք ընկերի իւրում էշ կամ եզն կամ ոչխար կամ այլ ինչ անասուն ի պահեստ, և բեկցի կամ մեռցի կամ գերի վարեսցի, և ոչ ոք գիտասցէ, երդումն Աստուծոյ լիցի ի մէջ երկոցուն, եթէ նենգանօք ինչ չիցէ գնացեալ ամենեւին ընդ աւանդ ընկերի իւրոյ, ապա յանձն առցէ տէր նորա, և մի տուժեսցի։

Ելից. ԻԲ. 10–11

Իսկ եթէ ոք տացէ ընկերի իւրում արծաթ կամ այլ ինչ կարասի զիւր յաւանդ, և գողանայցի ի տանէ առնն, եթէ գտցի որ գողացաւն՝ կրկին տուժեսցի։)

10. — Եթէ գնողը չէ բերած իրեն վաճառողն ու գնման վկաները, մինչ տէրը իրենները բերած է, որոնք իր առարկան կը ճանչնան, այն ատեն գնողը կը նկատուի որպէս գող և մահու արժանի կը դատուի։ Տէրը պիտի վերստանայ իր կորուսած իրը։

11. — Իսկ եթէ տէրն է որ չէ բերած վկաները որ իր առարկան ճանչնան, այն ատեն անի նենգամիտ է, և անարգար կերպով զրպարտած է, մահապարտ է։

12. — Եթէ՝ մինչ այդ՝ վաճառողը մեռնի, գնողը վաճառողին ինչքերէն իր պահանջածին հնգապատիկը պիտի առնէ։

13. — Եթէ ասի չի կրնար դիւրաւ իրեն վկայ գտնել, դատաւորը անոր վեցամսեայ ժամանակ կը սահմանէ. եթէ երբեք այս միջոցն ալ անցնի և դեռ մէջտեղ չբերէ իր վկաները, անի չարամիտ է, նովին իսկ գործով դատապարտուած է։

14. — Եթէ մէկը տղայ մը գողնայ՝ մահապարտ է։

digitised by A.R.A.R.@